EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 2.6.2021
COM(2021) 528 final

SPOROČILO KOMISIJE

Poročilo o okrepljenem nadzoru – Grčija, junij 2021

{SWD(2021) 528 final}

OZADJE

Gospodarska gibanja in politike v Grčiji se spremljajo v okviru evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik in v okviru okrepljenega nadzora v skladu s členoma 2 in 3 Uredbe (EU) št. 472/2013 ([1]). Z uvedbo okrepljenega nadzora za Grčijo ([2]) se priznava dejstvo, da mora Grčija še naprej izvajati ukrepe za obravnavo vzrokov ali možnih vzrokov svojih gospodarskih in finančnih težav, hkrati pa izvajati strukturne reforme, ki bodo pripomogle k trdni in trajnostni gospodarski rasti.

Okrepljeni nadzor zagotavlja celovit okvir za spremljanje gospodarskih gibanj in izvajanja politik, potrebnih za zagotovitev trajnostnega gospodarskega okrevanja. Omogoča redno ocenjevanje nedavnih gospodarskih in finančnih gibanj v Grčiji, spremljanje stanja pogojev financiranja države in posodobitev analize vzdržnosti dolga. Okrepljeni nadzor zagotavlja tudi okvir za ocenjevanje splošne zaveze, ki jo je Grčija 22. junija 2018 dala Euroskupini glede nadaljevanja in dokončanja reform, sprejetih v okviru programa evropskega mehanizma za stabilnost, ter glede zagotavljanja zaščite ciljev pomembnih reform, sprejetih v okviru programov finančne pomoči. V tem okviru se pri okrepljenem nadzoru spremlja izvajanje posebnih zavez za dokončanje ključnih strukturnih reform, ki so se začele izvajati v okviru programa, na šestih ključnih področjih v dogovorjenih rokih do sredine leta 2022, in sicer so to: (i) fiskalne in fiskalno-strukturne politike, (ii) socialna pomoč, (iii) finančna stabilnost, (iv) trg dela in proizvodni trgi, (v) Grška družba za upravljanje premoženja in deležev (Hellenic Corporation of Assets and Participations) in privatizacija ter (vi) posodobitev javne uprave ([3]).

To je deseto poročilo o okrepljenem nadzoru za Grčijo. Objavljeno je hkrati z rezultati poglobljenega pregleda makroekonomskih neravnotežij in priporočili za posamezne države za oceno grškega programa stabilnosti za leto 2021 v okviru evropskega semestra. Poročilo temelji na ugotovitvah misije, ki je potekala na daljavo 20. in 21. aprila 2021, ter na rednem dialogu z grškimi organi. Misijo je izvedla Evropska komisija v povezavi z Evropsko centralno banko ([4]); Mednarodni denarni sklad je sodeloval prek svojega okvira poprogramskega spremljanja, evropski mehanizem za stabilnost pa v okviru svojega sistema zgodnjega opozarjanja in v skladu z memorandumom o soglasju z dne 27. aprila 2018 o delovnih odnosih med Evropsko komisijo in evropskim mehanizmom za stabilnost. V tem poročilu je ocenjeno izvajanje zavez, ki jih je Grčija dala Euroskupini glede dokončanja reform do konca leta 2020, prav tako pa zagotavlja informacije o zavezah do sredine leta 2021. Poročilo je bilo pripravljeno ob upoštevanju informacij, ki so bile na voljo do presečnega datuma 27. maja 2021.

([1]) Uredba (EU) št. 472/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. maja 2013 o okrepitvi gospodarskega in proračunskega nadzora v državah članicah euroobmočja, ki so jih prizadele ali jim grozijo resne težave v zvezi z njihovo finančno stabilnostjo (UL L 140, 27.5.2013, str. 1).

([2]) Izvedbeni sklep Komisije (EU) 2021/998 z dne 17. februarja 2021 o podaljšanju okrepljenega nadzora za Grčijo.

([3]) https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf.

([4]) Uslužbenci ECB so sodelovali pri pregledovalni misiji v skladu s pristojnostmi ECB ter tako zagotovili strokovno znanje o politikah v finančnem sektorju in vprašanjih, kritičnih na makro ravni, kot so nominalni fiskalni cilji ter potrebe po vzdržnosti in financiranju. Pred pregledovalno misijo je bila med 6. in 14. aprilom 2021 izvedena tehnična misija, ki je prav tako potekala na daljavo.

To poročilo bi lahko bilo podlaga za odločitev Euroskupine o sprostitvi naslednjega svežnja s politikami pogojenih dolžniških ukrepov v vrednosti 748 milijonov EUR. Ti ukrepi so bili 22. junija 2018 dogovorjeni z Euroskupino in vključujejo prenos zneskov, enakovrednih dohodku, ki izhajajo iz deležev grških državnih obveznic v lasti centralnih bank v okviru programa za trge vrednostnih papirjev (SMP) in dogovora o neto finančnih sredstvih (ANFA), ter ukinitev pribitka na obrestno maržo za določena posojila, ki jih zagotavlja evropski instrument za finančno stabilnost. Četrta tranša s politikami pogojenih dolžniških ukrepov se je sprostila po srečanju Euroskupine 30. novembra 2020, med drugim na podlagi ocene izvajanja zavez Grčije za sredino leta 2020, vključenih v poročilo o okrepljenem nadzoru, ki ga je Komisija sprejela 18. novembra 2020 ([5]), in ob upoštevanju izrednih okoliščin zaradi izbruha COVID-19.

CELOVITA OCENA

Poročilo je bilo pripravljeno v razmerah nadaljevanja pandemije in ukrepov za njeno zajezitev, pa tudi v pričakovanju postopnega ponovnega odpiranja gospodarstva zaradi kampanje cepljenja. Grško gospodarstvo se je v letu 2020 skrčilo za 8,2 %, kar je nekoliko manj od pričakovanj, vendar še vedno precej več kot na ravni celotne EU, predvsem zaradi velikega pomena turističnega sektorja v gospodarstvu. Zaradi naraščanja števila novih primerov okužb s koronavirusom so morali grški organi ohraniti omejitve gibanja in zajezitvene ukrepe, uvedene konec leta 2020 in v začetku letošnjega leta, hkrati pa v zadnjem času začenjajo previdno ponovno odpirati turistični sektor za tuje turiste. Vlada je predstavila dodatne ukrepe fiskalne politike za leti 2021 in 2022, s katerimi želi podpreti okrevanje gospodarstva in zasebne naložbe. Zato se pričakuje, da bo naravnanost fiskalne politike še naprej spodbujevalna ter bo tudi v prihodnje blažila vpliv krize na trg dela in socialne razmere. EU podpira ukrepe za varstvo zaposlitve, zlasti z novim finančnim instrumentom za začasno podporo za ublažitev tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (SURE) in Evropskim socialnim skladom. Zaposlenost naj bi se v letu 2021 nekoliko povečala zaradi postopnega ponovnega zaposlovanja in odpiranja gospodarstva. Pričakovani začetek izvajanja reform in naložb, predstavljenih v načrtu za okrevanje in odpornost, naj bi prizadevanjem za posodobitev gospodarstva ter zmanjšanje brezposelnosti, revščine in socialne izključenosti zagotovil dodatno spodbudo in zagon ([6]).

Grški organi so dobro napredovali pri izvajanju reform na številnih področjih politike, tudi tistih, ki bodo pomagale pri obvladovanju socialno-ekonomskih posledic pandemije ter olajšale izvajanje novih javnih naložb. Omeniti bi bilo treba zlasti naslednje:

- **Reforma na področju insolventnosti naj bi v skladu z dogovorom začela veljati 1. junija**, po začetku veljavnosti okvira za sanacijo podjetij in stečaje družb 1. marca. Ta zakon pomeni obsežno reformo insolvenčnega okvira, začetek njegove veljavnosti pa je rezultat obsežnega dela v zvezi z izvajanjem zaradi njegovih podrobnih specifikacij in vzpostavitve informacijske platforme, povezane s platformami bank. Postopek za ustanovitev subjekta prodaje in povratnega najema naj bi trajal bistveno dlje, kot je bilo sprva pričakovano, vendar ne bo zahteval sprememb relevantnih zakonskih določb, prav tako pa ne bo vplival na izvajanje drugih vidikov okvira niti na nedavno sprejeto odpravo začasne ustavitve izvršilnih ukrepov. Shema lahko

([5]) https://ec.europa.eu/info/publications/enhanced-surveillance-report-greece-november-2020_sl.

([6]) Sklici v tem poročilu na mehanizem za okrevanje in odpornost ne pomenijo ocene grškega načrta za okrevanje in odpornost ter nikakor ne napovedujejo ocene načrta s strani Komisije.

povzroči znatne fiskalne stroške, če bo uvrščena v sektor država, zato so grški organi pozvani, naj jo izvajajo na način, ki to tveganje preprečuje.

- **Grški organi so podaljšali shemo Hercules, da bi olajšali nadaljnje zmanjševanje obsega nedonosnih posojil.** Shema je poglavitno prispevala k znatnemu zmanjšanju obsega nedonosnih posojil z več kot 40 % konec leta 2019 na 30,2 % konec leta 2020 ([7]). S podaljšanjem sheme naj bi se grškim bankam omogočilo nadaljnje zmanjšanje obsega nedonosnih posojil in podprla njihova prizadevanja za doseganje enomestnih deležev nedonosnih posojil v letu 2022 v skladu z nedavno revidiranimi strategijami za zmanjšanje obsega nedonosnih posojil, predloženimi nadzorniku. Uspeh teh ambicioznih načrtov je odvisen od več dejavnikov, kot so obseg prilivov novih nedonosnih posojil ter gospodarske in tržne razmere.

- **Celovita reforma človeških virov neodvisnega organa za javne prihodke naj bi začela veljati 1. junija.** Reforma naj bi neodvisnemu organu pomagala izpolniti posebno zavezo glede zagotavljanja ustreznega kadra v prihodnje.

- **Grški organi so zaključili reformo sistema subvencij za lokalni javni prevoz**, ki je posebna zaveza, ter uvedbo **tretjega in zadnjega stebra zajamčenega minimalnega dohodka** na nacionalni ravni, ki je prav tako posebna zaveza, ki bo omogočila zagotavljanje socialne podpore in prilagojene storitve služb za zaposlovanje za prejemnike zajamčenega minimalnega dohodka od 1. junija. Reforma na področju zajamčenega minimalnega dohodka je znatno vplivala na zmanjšanje revščine, čeprav je delež oseb s tveganjem revščine ali socialne izključenosti še vedno med največjimi v EU (30 % v letu 2019). Grški organi bodo septembra sprejeli zakonodajo, da bi lahko upravičenost do prejemkov v okviru novega poskusnega programa osebne asistence invalidom ocenili na podlagi **sistema ocenjevanja invalidnosti na podlagi funkcionalnosti**. To pomeni, da se bo nova shema ocenjevanja od prvega četrtletja prihodnjega leta uporabljala neposredno za odločanje o prejemkih v naravi, ne da bi bilo treba najprej izvesti nadaljnji pilotni projekt za sistem ocenjevanja funkcionalnosti.

- **Grški organi so sprejeli temeljito prenovo okvira za javna naročila**, nov konceptualni okvir v zvezi z **notranjim nadzorom v javni upravi** in zakonodajo za vzpostavitev **strateškega nabora projektov.** Zakonodaja o vzpostavitvi **instrumenta za pripravo projektov** za velike naložbene projekte naj bi bila sprejeta v začetku junija. Čeprav se bo moralo polno izvajanje teh ukrepov nadaljevati tudi v prihodnosti, so ti koraki ključnega pomena za uspešen začetek izvajanja mehanizma za okrevanje in odpornost. Reforme in naložbe, vključene v načrt za okrevanje in odpornost, dopolnjujejo reforme, ki se spremljajo v okviru okrepljenega nadzora, vendar so dolgoročnejše, z njimi pa se po potrebi nadalje razvijajo reforme, začete v okviru okrepljenega nadzora.

([7]) Vir: Banka Grčije, nedonosna posojila kot delež skupnih bruto potrošniških posojil na posamični podlagi. Ta številka se razlikuje od tiste, ki je bila navedena v poglobljenem pregledu, saj je slednjo sporočila Evropska centralna banka, predstavlja pa nedonosna posojila kot delež skupnih bruto posojil in predplačil na konsolidirani podlagi (tj. vključno s stanji denarnih sredstev pri centralnih bankah in drugimi vlogami na vpogled v imenovalcu).

- **Grški organi so dosegli cilj 30 % centraliziranega javnega naročanja v zvezi z odhodki za zdravstveno varstvo**, kar je bila posebna zaveza, hkrati pa so sprejeli ukrepe za pospešitev zbiranja izterjav in se znova posvetili reformi primarnega zdravstvenega varstva.

- **Okrepila se je zmogljivost vrhovnega sveta za izbor javnih uslužbencev** in dosežen je bil dober napredek v smeri integriranega sistema upravljanja človeških virov za javno upravo. Omejitev zaposlovanja začasnega osebja, podrobnosti katere se še vedno pripravljajo, se bo začela izvajati šele leta 2022, vendar so se grški organi zavezali, da bodo oktobra 2021 začeli uresničevati dogovor o zmanjšanju števila začasnih delovnih mest.

Reforme so se nadaljevale tudi na drugih pomembnih področjih. Grški organi dobro napredujejo pri razvoju prve ravni **funkcionalne klasifikacije javnofinančnih odhodkov**, ki naj bi bila nared oktobra 2021, pripravili pa so tudi časovni načrt za izvedbo 2. stopnje do aprila 2022. Funkcionalna klasifikacija je bistven element pri oblikovanju proračuna in politike. Sprejeti so bili pomembni koraki, vključno z novo primarno in sekundarno zakonodajo, za **poenostavitev** zahtev glede **licenciranja naložb** in reformo **okvira za inšpekcijske preglede**. Čeprav reforme zajemajo najrazličnejše sektorje, so bila področja, povezana z licenciranjem na področju izobraževalnih dejavnosti, izpuščena iz sedanjega svežnja, vendar jih bodo grški organi obravnavali do septembra 2021. Razpis za uvedbo informacijskega sistema za licenciranje in inšpekcijske preglede, z izvedbo katerega je bilo kar nekaj težav, je končno ponovno stekel in pred kratkim je bila objavljena končna odločitev o oddaji naročila. **Katastrska reforma** poteka v skladu s spremenjenim časovnim načrtom in dober napredek je bil dosežen pri dokončanju katastrskih raziskav, vzpostavitvi katastrskih pisarn in pripravi **kart gozdov**. Ratifikacija 95 % vseh kart bo dosežena v prvem četrtletju leta 2022, potem ko je bilo obdobje za vložitev ugovorov podaljšano zaradi pandemije ter zaradi reševanja upravnih in zakonodajnih težav. **Grška družba za upravljanje premoženja in deležev** po izdaji posodobljenih ministrskih smernic pripravlja posodobljen strateški načrt, ki vključuje novo usmeritev v na trgu temelječe upravljanje premoženja, sprejemajo pa se tudi dobrodošli ukrepi za okrepitev vloge te družbe kot dejavne delničarke. Dober napredek je bil dosežen pri več tekočih **privatizacijskih transakcijah**, ki vključujejo Hellinikon, več regionalnih pristanišč, nepremičnine in podzemno naravno skladišče zemeljskega plina v Južni Kavali. Napredek pri preostalih aktualnih ukrepih v zvezi s koncesijo za avtocesto Egnatia je bil omejen, dela pa zamujajo. Nenazadnje so grški organi sprejeli ustrezne ukrepe za obravnavo preostalih **priporočil Skupine držav proti korupciji** in določili časovni načrt za izpolnitev posebne zaveze, hkrati pa so dokončali težko pričakovane izboljšave pri izvajanju postopka prijave premoženja.

Grški organi sprejemajo ukrepe za odpravo zamud, ki so posledica pandemije. Prvič, v nasprotju s prvotnim načrtom so se **zaostala plačila** med decembrom 2020 in februarjem 2021 povečala za 96 milijonov EUR, predvsem zaradi pomanjkanja likvidnosti v nekaterih subjektih. Grški organi so sprejeli ukrepe za izboljšanje stanja in predložili posodobljen načrt poravnave, ki potrjuje predhodno dogovorjene cilje, hkrati pa upošteva novo celovito analizo dejavnikov, nad katerimi vlada nima neposrednega nadzora. Analiza, ki je bila dogovorjena z evropskimi institucijami, naj bi podprla verodostojnost in dosegljivost ciljev. Hkrati grški organi napredujejo pri izvajanju strukturnih ukrepov za upoštevanje priporočil grškega računskega sodišča, ki se osredotočajo predvsem na izboljšave na področju informacijske tehnologije, vzpostavitev učinkovitih sistemov notranjega nadzora, kadrovanje in izboljšave plačilnih postopkov, pri čemer jih bo večina obravnavana do sredine leta 2021.

Drugič, grški organi so uspešno zaključili postopek revalvacije **davka na nepremičnine ENFIA** in se strinjali, da bodo davčne napovedi iz avgusta 2022 prestavili že v prvo četrtletje leta 2022, saj izvedba reforme v letu 2021 ni več mogoča. Tretjič, postopek za posodobitev **zakonsko določene minimalne plače** se nadaljuje in bo predvidoma končan do konca julija, dolgo pričakovana **reforma delovnopravne zakonodaje** pa je v postopku javnega posvetovanja in bo parlamentu predvidoma predložena prvi teden junija, pri čemer vključuje pomembno posodobitev delovne zakonodaje in utira pot k njeni kodifikaciji, kar je posebna zaveza. Nazadnje, na področju **reform pravosodja** je bilo doseženega nekaj dobrodošlega napredka s sprejetjem zakonika o pravosodnem osebju in sekundarne zakonodaje za enoto „JustStat“, delo v zvezi z drugimi pomembnimi zakoni in ustanovitvijo posebnih senatov pa se bo nadaljevalo. Digitalizacija sodstva je dobila zagon, vendar zelo zapoznela uvedba obvezne elektronske vložitve napreduje le na upravnih sodiščih, saj je njeno izvajanje na civilnih in kazenskih sodiščih povezano z razvojem druge faze sistema za upravljanje sodnih zadev, s tem povezan razširjen razpis pa bo ponovljen julija 2021. Evropske institucije so grške organe spodbudile, naj podprejo neobvezno elektronsko vložitev na civilnih in kazenskih sodiščih.

Kljub znatnemu napredku na področju insolvenčne zakonodaje so prekinitve sodnih postopkov, povezane s pandemijo, v prvem četrtletju 2021 še naprej vplivale na izvajanje drugih reform v finančnem sektorju, vendar se postopki postopoma nadaljujejo. To velja zlasti za obravnavo zaostankov nerešenih zadev v zvezi z insolventnostjo gospodinjstev. Čeprav se za pospešitev obravnave izvaja poseben časovni načrt, cilj popolne odprave zaostankov do konca leta 2021 verjetno ne bo dosežen. Horizontalna prekinitev izvršilnih postopkov, vključno z dražbami, ki je bila uvedena novembra 2020 in bi po ocenah lahko negativno vplivala na zmanjšanje nedonosnih posojil, je bila odpravljena v začetku aprila 2021, kar je omogočilo postopno nadaljevanje vseh izvršilnih ukrepov. Večina dražb bo prestavljena na čas po poletju, s čimer se bo skupno število dražb, načrtovanih za leto 2021, omejilo na ravni pred pandemijo. Grški organi pripravljajo tudi nadaljnje ukrepe za lažje spoštovanje ukrepov, sprejetih decembra 2020 in namenjenih izboljšanju izvajanja dražb, pri čemer so potrdili, da bo revidiran zakonik o civilnem postopku, ki bo med drugim dopolnil reformo dražb, sprejet julija 2021, veljati pa bo začel po poletju, pred začetkom naslednjega sodnega leta. Pandemija še naprej zavira napredek pri potrditvi unovčenih državnih poroštev, vendar naj bi že sprejeti ukrepi omogočili pospešitev v drugem četrtletju leta.

V poročilu je na splošno ugotovljeno, da je Grčija kljub zahtevnim okoliščinam, ki jih povzroča pandemija, sprejela potrebne ukrepe za izpolnitev svojih zapadlih posebnih zavez. Grški organi so izvedli več temeljnih reform, tudi na področjih, ki bodo ključna za obvladovanje dolgoročnih posledic sedanje gospodarske krize ter krepitev zmogljivosti javne uprave za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost. Evropske institucije pozdravljajo tesno in konstruktivno sodelovanje na vseh področjih ter spodbujajo grške organe, naj ohranijo zagon in po potrebi okrepijo prizadevanja za odpravo zamud, ki jih je delno povzročila pandemija, zlasti v zvezi z reformami finančnega sektorja.

MAKROEKONOMSKA GIBANJA

Vpliv koronavirusne pandemije je zaznamoval smer grškega gospodarstva v letu 2020. Bruto domači proizvod Grčije se je v letu 2020 na letni ravni zmanjšal za 8,2 %, kar odraža vpliv zajezitvenih ukrepov na gospodarsko aktivnost, zlasti turistični sektor. Kljub zaostrovanju omejitev v zadnjem četrtletju leta, da bi se omejilo širjenje pandemije, je grško gospodarstvo beležilo izrazito 2,7-odstotno rast na četrtletni ravni, kar odraža višje

javnofinančne odhodke in močan porast neto izvoza. Cene življenjskih potrebščin so se znižale predvsem zaradi močnih deflacijskih pritiskov, ki so jih povzročile cene energije in upočasnjena dinamika gospodarstva.

Z ukrepi za podporo zaposlovanju je bilo mogoče uspešno zaščititi trg dela, tako da se je stopnja brezposelnosti v letu 2020 kljub velikim gospodarskim motnjam, ki jih je povzročila pandemija, ohranila pri 16,3 %. Obenem se je zaposlenost v primerjavi s stanjem pred enim letom znižala, predvsem zaradi manjšega števila novih zaposlitev v turističnem sektorju. Glavna shema za zaščito trga dela je bila vzpostavljena že v začetku leta 2020 in je namenjena podpori delavcem, katerih pogodbe o zaposlitvi so začasno prekinjene, hkrati pa ščiti njihova delovna mesta. Marca 2021 je število zaposlenih z začasno prekinjenimi pogodbami o zaposlitvi doseglo 547 000 (v 128 400 podjetjih), kar je več kot trikrat toliko kot oktobra 2020, ko se je v Grčiji začel drugi val pandemije. Podobno je tudi program subvencij za zaposlovanje, ki se je začel izvajati oktobra 2020, doslej zagotovil zaposlitev skoraj 30 000 osebam, od katerih jih je bilo 4 600 prej dolgotrajno brezposelnih. Shema skrajšanega delovnega časa („Synergasia“), podprta v okviru finančnega instrumenta za začasno podporo za ublažitev tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (SURE), je februarja 2021 še naprej zagotavljala podporo približno 17 000 zaposlenim v 1 600 podjetjih.

Kratkoročno bo hitrost okrevanja zaradi podaljšanja zajezitvenih ukrepov verjetno nekoliko počasnejša od predhodno napovedane, vendar naj bi pričakovani začetek izvajanja načrta za okrevanje in odpornost spodbujal rast v prihodnje. Zaostreni zajezitveni ukrepi naj bi v prvem četrtletju leta 2021 vplivali na hitrost okrevanja. Stalen napredek pri cepljenju in postopno ponovno odpiranje turističnega sektorja pa bosta verjetno v drugi polovici leta pospešila gospodarsko aktivnost. Glede na napoved Komisije iz pomladi 2021 naj bi se realni BDP v Grčiji leta 2021 povečal za 4,1 % in leta 2022 za 6,0 %, predvsem zaradi naložb od druge polovice leta 2021 naprej. Pozitivno naj bi prispeval tudi neto izvoz, ki ga bo podprlo postopno ponovno odpiranje turističnega sektorja. K zasebni potrošnji bo verjetno prispevala izvedba dela nakupov, preloženih iz preteklega leta. Pričakovano povečanje zasebne potrošnje in posledično okrevanje v bolj delovno intenzivnem storitvenem sektorju bi morala olajšati tudi vrnitev delavcev, ki so trenutno vključeni v sheme za podporo zaposlovanju, v redno zaposlitev, kar bi omogočilo postopno rahljanje podpornih ukrepov. Inflacija naj bi v letu 2021 zaradi negativnega cenovnega pritiska storitvenega sektorja in majhnega povpraševanja po industrijskem blagu po napovedih ostala rahlo negativna. V letu 2022 naj bi cene življenjskih potrebščin počasi spet zrasle, ko se bo gospodarska aktivnost vrnila na ravni pred pandemijo in si bo turistična dejavnost postopoma opomogla.

Napoved Komisije iz pomladi 2021 upošteva reforme in naložbe, vključene v načrt za okrevanje in odpornost. Načrt zajema več zrelih naložbenih projektov, zlasti na področjih zelene preobrazbe, prehoda na digitalno tehnologijo, trajnostne in vključujoče rasti, ter druge odhodke, ki pospešujejo rast, katerih izvajanje naj bi se hitro začelo v drugi polovici leta 2021. Te naložbe bodo s pospeševanjem zelene in digitalne preobrazbe Grčije verjetno močno spodbudile okrevanje in dvig rasti v povprečju za približno 1,3 odstotne točke v letih 2021 in 2022. Načrt poleg izboljšanja konkurenčnosti in produktivnosti vključuje tudi spodbujanje zaposlovanja in vključujočega okrevanja.

Negotovost glede obetov je še vedno velika. Kljub napredovanju kampanje cepljenja je razvoj pandemije na domači in mednarodni ravni še vedno povezan s precejšnjo negotovostjo. To vpliva na turizem in s turizmom povezane sektorje, kot so gostinstvo in hotelirstvo ter sektor zagotavljanja hrane in storitev, ki predstavljajo razmeroma velik delež

grškega gospodarstva. Negotova je tudi hitrost okrevanja podjetniškega in bančnega sektorja po postopni odpravi podpornih ukrepov, kar bi lahko ustvarilo pritisk na likvidnost in morda tudi plačilno sposobnost podjetij. Učinki izrazitega naglega padca naj bi se ublažili z nedavno shemo subvencioniranja, namenjeno podpori poslovnim posojilom. Ovire pri dostopu do financiranja, zlasti za mala in srednja podjetja, ostajajo, vendar naj bi bile zmanjšane z ukrepi, predstavljenimi v načrtu za okrevanje in odpornost. Kratkoročno dogajanje na trgu dela bo zelo odvisno od postopne odprave ukrepov za podporo trgu dela, ki jo bo treba skrbno upravljati. Zunanji geopolitični dejavniki in morebitni ponovni pojav migracijske krize po umiritvi pandemije ostajata vir negotovosti. Pozitivno je, da bi lahko prihranki, nakopičeni med pandemijo, v prihodnje spodbudili potrošnjo. Kar zadeva inflacijo, negotovost glede gospodarskih obetov pomeni negativna tveganja za predvideno gibanje.

Tabela 1: **Povzetek glavnih makroekonomskih spremenljivk (v %)**

	2020	2021	2022
Realna rast BDP	-8,2	4,1	6,0
Rast zaposlenosti	-1,3	0,4	0,7
Stopnja brezposelnosti	16,3	16,3	16,1
Rast harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin	-1,3	-0,2	0,6

Vir: Evropska komisija.

FISKALNA GIBANJA

Primarni primanjkljaj Grčije, ki se spremlja v okviru okrepljenega nadzora, je v letu 2020 dosegel 7,5 % BDP. Razlog za poslabšanje v primerjavi z napovedjo Komisije iz jeseni 2020 so dodatni ukrepi, ki jih je vlada sprejela za obvladovanje drugega vala pandemije v zadnjih mesecih leta 2020. Poleg tega je Eurostat razjasnil več statističnih vprašanj, ki so prispevala k nižjemu proračunskemu saldu. Najpomembnejši statistični popravek je odločitev, da vse pričakovane stroške odprave zaostanka pri državnih poroštvih evidentira kot vnaprej vračunane stroške v letu 2020. S to revizijo se je primanjkljaju iz leta 2020 dodal 1,2-odstotni BDP, hkrati pa revizija ni vplivala na raven dolga sektorja država. Druga pomembna odločitev, ki so jo sprejeli statistični organi, se je nanašala na fiskalno evidentiranje mehanizma za vračanje sredstev. Zaradi nenehnega kopičenja neizterjanih povračil so se statistični organi odločili, da opustijo prejšnjo prakso evidentiranja, pri kateri so bili odhodki na podlagi nastanka poslovnega dogodka opredeljeni z zgornjimi mejami za vračilo, ter evidentirajo vse povračila in rabate, ko bodo dejansko izterjani ali pobotani. Za leto 2020 naj bi ta sprememba po ocenah vplivala na poslabšanje salda za 0,3 % BDP, medtem ko so se pretekli fiskalni saldi med letoma 2012 in 2019 v povprečju poslabšali za 0,2 % BDP, brez vpliva na raven dolga sektorja država.

Fiskalna politika bo v letu 2021 ostala spodbujevalna, večina fiskalnih ukrepov, sprejetih za ublažitev socialnih in ekonomskih stroškov krize, pa naj bi se postopno odpravila v letu 2022. Grški organi ohranjajo podporo za obvladovanje pandemije v letu 2021 s podaljšanjem prejšnjih ukrepov v odziv na tretji val okužb. To vključuje nadaljnje povečanje sredstev za „vračljiva predplačila“ (javna podpora podjetjem, ki jih je prizadela pandemija, v obliki posojil s komponento pogojnih subvencij), povečano fiskalno podporo v zvezi z zaposlenimi, katerih pogodbe o zaposlitvi so bile prekinjene, višje odhodke za zdravstvo in daljše odloge plačila davkov. Glede na sedanjo predpostavko o postopnem

sproščanju omejitev gibanja naj bi večina ukrepov, namenjenih podjetjem in gospodinjstvom, ki jih je pandemija neposredno prizadela, prenehala veljati z letom 2022.

Predvideni so nadaljnji ukrepi za nadaljevanje podpore okrevanju v letu 2022, vključno s prepotrebnim zmanjšanjem davčne obremenitve podjetij. Znižana stopnja socialnih prispevkov in znižanje davka za socialno solidarnost v zasebnem sektorju bosta veljali tudi v letu 2022. Grški organi so se tudi odločili, da bodo stopnjo vnaprejšnjega plačila davka od dohodkov pravnih oseb leta 2021 znižali s 100 % na 70 % in jo od leta 2022 ohranili na 80 %. Cilj tega ukrepa je zaščititi likvidnost in zasebne naložbe, saj bi se podjetja sicer ob dobičkonosnosti soočala s skoraj 50% efektivno davčno stopnjo ([8]), kar bi predstavljalo veliko tveganje za zasebne naložbe. Poleg tega se bo davek od dohodkov pravnih oseb od davčnega leta 2021 znižal za dve odstotni točki in bo tako znašal 22 %. Ta ukrep ima manjši negativni trajni učinek na javne finance v višini približno 0,1 % BDP, vendar je korak v pravo smer pri reševanju velike davčne obremenitve podjetij, ki že dolgo časa vzbuja pomisleke ([9]). Učinek tega ukrepa se bo izravnal s trajnim povečanjem prihodkov na računu za obnovljive vire energije, ki se uporablja od leta 2021, predvsem od pravic do emisije toplogrednih plinov in uvedbe zelene pristojbine za porabo dizelskega goriva.

Glede na napoved Komisije iz pomladi 2021 se pričakuje, da bo primarni primanjkljaj, ki se spremlja v okviru okrepljenega nadzora, leta 2021 dosegel 7,3 % BDP in leta 2022 0,5 % BDP, kar je v skladu z napovedjo grških organov ([10]). Pri tej napovedi se upoštevata postopen iztek ukrepov fiskalne podpore in pričakovano okrevanje gospodarstva. Vključeni so tudi stroški „vračljivih predplačil“ (javna podpora podjetjem, ki jih je prizadela pandemija, v obliki posojil s komponento pogojnih subvencij). Rezervacije za poroštva, zagotovljena v razmerah pandemije, so bile pripoznane leta 2020. Nasprotno pa lahko poroštva, zagotovljena v okviru sheme Hercules, vplivajo na proračunski saldo šele v prihodnosti, če in ko bodo unovčena. Pri pomladanski napovedi Komisije se upošteva obsežna finančna podpora v okviru reform in naložb, ki spodbujajo rast in so vključene v grški načrt za okrevanje in odpornost, s čimer naj bi se znatno podprlo gospodarstvo in spodbudila potencialna rast. To pa lahko olajša doseganje preudarnih fiskalnih položajev. Program stabilnosti grških organov za leto 2021 predvideva, da bo primarni primanjkljaj v letu 2021 dosegel 7,2 % BDP in leta 2022 0,3 % BDP.

([8]) V Grčiji podjetja plačajo davek od dohodka pravnih oseb vnaprej na podlagi dobičkov v preteklem letu, poravnava pa sledi v naslednjem letu, ko so znani dobički. To pomeni, da če bo podjetje prvič ustvarilo dobiček v letu T – 1, bo v letu T plačalo 24-odstotno predplačilo davka za leto T in 24-odstotni davek od dohodka pravnih oseb na dobiček, ustvarjen v letu T – 1, na podlagi mehanizma poravnave, saj v predhodnem letu ni bilo predplačil. Dejanska davčna stopnja v letu T je torej 48 %.

([9]) Za analizo davčne obremenitve glej drugo poročilo o okrepljenem nadzoru (februar 2019).

([10]) Splošna odstopna klavzula je bila aktivirana v dogovoru med Evropsko komisijo in Evropskim svetom marca 2020 ter se uporablja tudi v letu 2021, kot je navedeno v letni strategiji za trajnostno rast 2021. Splošna odstopna klavzula omogoča začasni odklon od proračunskih zahtev, vključno s fiskalnimi cilji Grčije, ki se spremljajo v okviru okrepljenega nadzora, če to srednjeročno ne ogroža vzdržnosti javnih financ. Komisija je marca 2021 sprejela sporočilo, v katerem predlaga, da bi si morale države članice z visokimi ravnmi dolga, kot je Grčija, v letu 2022 prizadevati za preudarne fiskalne politike, pri tem pa ohraniti nacionalno financirane naložbe ter uporabiti nepovratna sredstva v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost za financiranje dodatnih visokokakovostnih naložbenih projektov in strukturnih reform. Komisija je 2. junija na podlagi svoje napovedi iz pomladi leta 2021 menila, da so izpolnjeni pogoji za nadaljnjo uporabo splošne odstopne klavzule v letu 2022 in njeno deaktivacijo v letu 2023. Po deaktivaciji splošne odstopne klavzule se bodo še naprej upoštevale razmere v posameznih državah. Glej „Sporočilo Komisije o usklajevanju ekonomskih politik v letu 2021: premagovanje COVID-19, podpora okrevanju in posodobitev našega gospodarstva“, Bruselj (COM(2021) 500 final z dne 2. junija 2021).

Tabela 2: **Glavni dejavniki fiskalnih projekcij**

	2020 dejansko	2021 proj.	2022 proj.
Skupni prihodki, v mrd EUR	**82,9**	**84,6**	**90,0**
% BDP	**50,0**	**49,2**	**48,9**
	raven	*medletna sprememba (v mrd EUR)*	
Skupni prihodki, v mrd EUR	**82,9**	**1,7**	**5,5**
Makro		1,0	3,0
Ukrepi na strani prihodkov		-2,1	1,2
Nedavčni prihodki in terjatve iz naslova sredstev EU		0,5	0,9
Druge prilagoditve		2,2	0,4
Skupni primarni odhodki, v mrd EUR	**95,3**	**97,1**	**90,9**
% BDP	**57,5**	**56,5**	**49,4**
	raven	*medletna sprememba (mrd EUR)*	
Skupni primarni odhodki, v mrd EUR	**95,3**	**1,8**	**-6,2**
Sredstva za zaposlene	22,3	0,4	0,2
Socialni transferji	39,5	0,9	-0,3
Naložbe	5,2	3,8	2,0
Vmesna potrošnja	8,7	1,3	-0,5
Drugi odhodki in rezerva	19,8	-4,6	-7,5
Primarni saldo v okviru okrepljenega nadzora, v mrd EUR	**-12,4**	**-12,6**	**-0,9**
% BDP	**-7,5**	**-7,3**	**-0,5**

Vir: Evropska komisija.

Grški organi so sprejeli sekundarno zakonodajo, ki določa merila za ponovno vključitev v shemo davčne poravnave za davčne obveznosti, katerih poravnava je bila prekinjena pred pandemijo. Ta zakonodaja je del ureditev, dogovorjenih v okviru osmega poročila o okrepljenem nadzoru, in daje „drugo priložnost“ tistim, ki so po reviziji okvira novembra 2019 izpadli iz prejšnjih shem poravnav. Uvaja merila glede premoženja in izgube dohodka ter stroga merila skladnosti, kar je dobrodošla novost okvira.

Fiskalna tveganja so še vedno znatna. Večinoma je razlog zanje še naprej negotovost v zvezi z razvojem pandemije in nadaljnjo fiskalno podporo, ki bo morda potrebna za ublažitev socialnih in ekonomskih stroškov zdravstvene krize. Nadaljnja tveganja so povezana z dejanskimi stroški državnih poroštev in vračljivimi predplačili, ki so bili zaradi pandemije podaljšana. Načrtovana shema prodaje in povratnega najema za nepremičnine, ki so v lasti ranljivih dolžnikov, lahko povzroči velike fiskalne stroške, če bo uvrščena v sektor država ([11]). Tveganja, ki izhajajo iz pravdnih postopkov proti javni nepremičninski družbi ETAD in sedanjih pravnih izpodbijanj prejšnjih reform, kot so bila opisana v prejšnjih poročilih, so še vedno precejšnja. Ponovni pojav migracijskih tokov bi v prihodnje poslabšal proračunski saldo. Poleg tega napoved predpostavlja polno izvrševanje do zgornjih mej proračuna, katerih nedoseganje bi sicer izboljšalo fiskalni rezultat, vendar na račun zmanjšanja prispevka javnofinančnih odhodkov k rasti.

([11]) Glede na stopnjo gospodarske svobode in lastništva, v okviru katerega takšna organizacija deluje, se lahko šteje, da je del sektorja države ali ne. Če veliko večino njenih pogojev poslovanja določa država, tako da ima omejeno prosto presojo glede pomembnih parametrov, je lahko uvrščena v sektor država. V tem primeru bi se nakupi, ki jih opravi ta organizacija, šteli za javnofinančne odhodke.

FINANCIRANJE DRŽAVE

Razmiki v donosnosti državnih obveznic so bili stabilni od februarja 2021 in so v petletnem mandatu znašali približno 60 bazičnih točk. Ugodne pogoje financiranja še naprej podpira tudi spodbujevalno naravnana denarna politika Evropske centralne banke, vključno z njenim izrednim programom nakupa vrednostnih papirjev ob pandemiji. Grčija je ohranila prisotnost na trgih državnih obveznic in nadaljevala izvajanje svojega načrta financiranja. Marca je bilo z izdajo 30-letne državne obveznice z donosom tik pod 2 % zbranih 2,5 milijarde EUR. Zanimanje za vpis obveznic na dražbi je bilo za več kot desetkrat večje od ponudbe, to pa je bila tudi prva 30-letna grška državna obveznica, izdana po letu 2007. V marcu so grški organi tudi predčasno odplačali del posojila Mednarodnega denarnega sklada, kar je dobrodošel korak, ki bo prispeval k zmanjšanju valutnega tveganja in pošilja pravi signal trgom. Preostali znesek neodplačanih posojil Mednarodnega denarnega sklada znaša 1,8 milijarde EUR. Denarne rezerve sektorja država so konec marca 2021 znašale približno 28 milijard EUR, kar bi v okviru sedanjih fiskalnih projekcij zadostovalo za pokrivanje finančnih potreb sektorja države za več kot eno leto. Aprila 2021 je bonitetna agencija Standard & Poor's bonitetno oceno Grčije zvišala za eno stopnjo z BB- na BB, hkrati pa je ohranila pozitivne obete. S tem zvišanjem je bonitetna ocena Grčije le dve stopnji pod naložbenim razredom pri dveh bonitetnih agencijah.

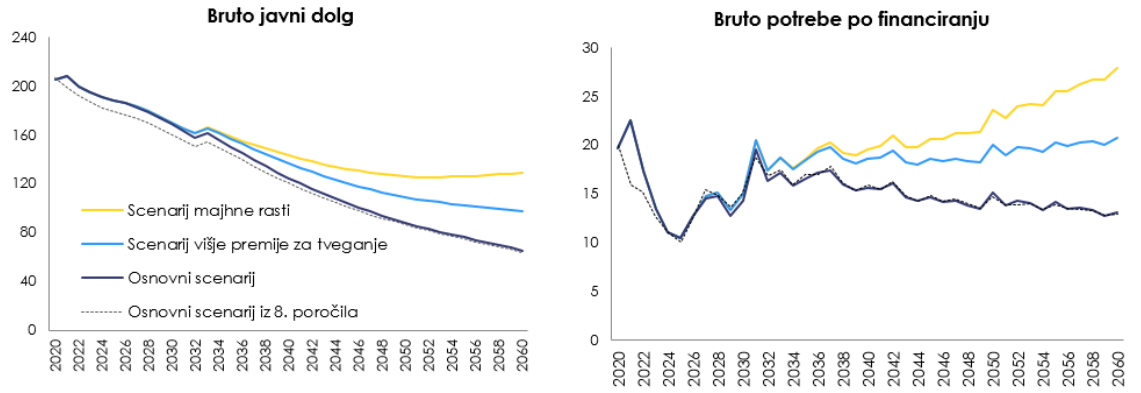
ANALIZA VZDRŽNOSTI DOLGA

Posodobitev analize vzdržnosti dolga je bila izvedena po posodobljenih makroekonomskih in fiskalnih napovedih v napovedi Komisije iz pomladi 2021. Metodologija je bila objavljena v osmem poročilu o okrepljenem nadzoru. Okvir natančno sledi okviru Komisije za spremljanje vzdržnosti dolga in upošteva dodatne alternativne scenarije. Terminske obrestne mere, uporabljene za predpostavke obrestnih mer, so iz konca marca 2021.

Zaradi dolgotrajne pandemije so se povečala tveganja za vzdržnost javnih financ, ki so delno izravnana s pričakovanim okrevanjem gospodarstva. Rezultati analize kažejo, da se v osnovnem scenariju delež javnega dolga v BDP od leta 2021 še naprej zmanjšuje. Dolg naj bi do konca desetletja dosegel 169 %, po osnovnem scenariju pa naj bi se do leta 2047 zmanjšal pod 100 % BDP.

Pri oceni se upošteva pričakovani pozitivni vpliv mehanizma za okrevanje in odpornost na rast v naslednjih šestih letih. Temelji na informacijah iz načrta za okrevanje in odpornost ter se odraža v predpostavkah iz pomladanske napovedi Komisije, poleg tega ne posega v uradno oceno načrta za okrevanje in odpornost, ki jo izvaja Komisija. Ukrepi, predstavljeni v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, naj bi med letoma 2021 in 2026 v povprečju imeli multiplikacijski učinek 0,8 na realni BDP. Čeprav to dolgoročno vpliva na ravni BDP, ta analiza vzdržnosti dolga ne upošteva morebitnega dolgoročnega vpliva mehanizma za okrevanje in odpornost na potencialno rast BDP po letu 2026. Kar zadeva financiranje, naj bi bilo leta 2021 13 % vseh sredstev izplačanih v obliki predhodnega financiranja. Izračuni za posojila temeljijo na vladnem načrtu, da celotni znesek v obliki sofinanciranja posodi naprej zasebnemu sektorju z zapadlostmi, ki ustrezajo zapadlosti posojil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost. To kratkoročno vodi do povečanja bruto potreb po financiranju, dolgoročno pa ne vpliva na nominalne ravni dolga, saj naj bi odplačevanje posojil s strani zasebnega sektorja vladi zagotovilo potrebna finančna sredstva za odplačilo vladnega posojila EU. Trenutne simulacije ne upoštevajo morebitnih vplivov posojilnega elementa mehanizma na proračunski saldo (razen sekundarnih učinkov).

Graf 1: **Rezultati analize vzdržnosti dolga**

Vir: službe Komisije.

Tabela 3: **Temeljne predpostavke in rezultati**

		2021	2022	2023	2024	2030	2040	2050	2060	povprečje 2021-2029	povprečje 2030-2060
Predpostavke	Primarni saldo (% BDP)	-7,3	-0,5	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	0,8	2,2
	Realna rast BDP	4,1	6,0	2,4	1,7	0,7	1,7	1,6	1,5	2,0	1,5
	Nominalna rast BDP	3,8	6,7	3,2	2,5	2,8	3,8	3,6	3,5	2,9	3,5
	Mera refinanciranja (zapadlost 10 let)	0,8	1,0	1,1	1,3	2,3	3,1	4,0	4,0	1,5	3,4
Rezultati	Bruto potrebe po financiranju (% BDP)	22,6	17,4	13,5	11,1	14,3	15,6	15,2	13,2		
	Bruto dolg sektorja država (% BDP)	208,1	200,1	194,9	191,6	168,8	124,8	88,3	65,4		

Vir: službe Komisije.

Bruto potrebe po financiranju kratkoročno ostajajo povečane predvsem zaradi velikega primarnega primanjkljaja. Izvajanje instrumenta za posojila, predstavljenega v načrtu za okrevanje in odpornost, naj bi prispevalo k večjim bruto potrebam po financiranju v obdobju 2021–2022, čeprav je ta dodatna potreba po financiranju pokrita s predvidenim izplačilom posojila v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost. V naslednjih letih naj bi bile potrebe po financiranju zmerne in naj bi do leta 2030 ostale pod 15 % BDP. Po obdobju povečanih bruto potreb po financiranju v 30. letih tega stoletja, povezanih z začetkom odplačevanja posojil, odobrenih v okviru programa evropskega mehanizma za stabilnost, in z iztekom obdobja odloga obresti za posojila v okviru evropskega instrumenta za finančno stabilnost, naj bi se potrebe po financiranju zmanjševale in do leta 2060 dosegle 13 % BDP.

Tabela 4: **Temeljne predpostavke scenarijev**

		2021	2022	2023	2024	2030	2040	2050	2060	povprečje 2021-2029	povprečje 2030-2060
Nominalna rast BDP (%)	Osnovni scenarij	3,8	6,7	3,2	2,5	2,8	3,8	3,6	3,5	2,9	3,5
	Scenarij višje premije za tveganje	3,8	6,7	3,2	2,5	2,8	3,8	3,6	3,5	2,9	3,5
	Scenarij majhne rasti	3,8	6,7	3,2	2,5	2,8	3,0	3,0	3,0	2,9	3,0
Mera refinanciranja (%)	Osnovni scenarij	0,8	1,0	1,1	1,3	2,3	3,1	4,0	4,0	1,5	3,4
	Scenarij višje premije za tveganje	0,8	1,0	1,1	1,3	4,0	4,7	5,9	6,0	2,3	5,2
	Scenarij majhne rasti	0,8	1,0	1,1	1,3	4,0	4,7	5,9	6,0	2,3	5,2

Vir: službe Komisije.

Alternativni scenariji kažejo nekoliko povečana tveganja glede vzdržnosti dolga. Posodobljena sta bila tudi dva alternativna scenarija, oblikovana v osmem poročilu o okrepljenem nadzoru. V scenariju „višje premije za tveganje“ je krivulja dolga na splošno daljša, vendar se v celotnem ocenjevanem obdobju še naprej znižuje. Bruto potrebe po financiranju so dolgoročno večje, v zadnjih letih projekcije pa nekoliko presegajo 20 % BDP. V scenariju „majhne rasti“ ravni dolga ostajajo dolgoročno visoke, bruto potrebe po financiranju pa naraščajo skozi celotno obdobje in od sredine 40. let tega stoletja trajno presegajo 20 % BDP.

Profil strukture in zapadlosti javnega dolga blaži ranljivosti v zvezi z dolgom, dodatna tveganja pa bi lahko nastala zaradi pogojnih obveznosti. Velik delež dolga se financira po nizkih stopnjah z dolgimi zapadlostmi, kar skupaj z velikimi denarnimi rezervami Grčije učinkovito blaži vpliv kratkoročnih nihanj stroškov financiranja. Analiza vzdržnosti dolga, predstavljena v tem poročilu, ne upošteva dolgoročnega učinka reform in naložb, predstavljenih v načrtu za okrevanje in odpornost, na rast, ki lahko še dodatno ublaži tveganja glede vzdržnosti. Nasprotno pa obstajajo tveganja, ki izhajajo iz negotovosti, povezane s pogojnimi obveznostmi do zasebnega sektorja, vključno z državnimi poroštvi, odobrenimi podjetjem in samozaposlenim med pandemijo ali v okviru sheme Hercules. Prav tako bi se v primeru preobrata v trenutnem prevladujočem okolju z nizkimi obrestnimi merami srednjeročno povečalo tudi tveganja glede vzdržnosti.

GIBANJA V FINANČNEM SEKTORJU

Na dobičkonosnost bank so v letu 2020 ugodno vplivali izredni dobički iz trgovanja in nizki stroški financiranja. Hkrati so nekatere banke oblikovale rezervacije, povezane z vplivom pandemije in prihajajočih listinjenj. Banke so v svojih portfeljih državnih obveznic zaradi velike likvidnosti Eurosistema in krčenja stroškov vlog za prebivalstvo zabeležile pozitiven dobiček pri trgovanju in nižje stroške financiranja. Hkrati so se povečale oslabitve, da bi se izpolnile večje potrebe po rezervacijah zaradi pandemije in predvidele načrtovane transakcije listinjenja nedonosnih posojil v letu 2021. Poleg tega je morala ena sistemska banka obračunati nastale izgube v okviru transakcije listinjenja, izvedene do konca leta 2020. Pozitivno je, da so banke zaradi izvajanja shem prostovoljnega odhoda zaposlenih omejile stroške poslovanja. Na splošno je bančni sistem kot celota leta 2020 beležil izgube po obdavčitvi, hkrati pa se je izognil sprožitvi odloženih davčnih odbitkov po predhodnih preoblikovanjih podjetij (prenos na odvisno družbo („hive-down“)). Okolje z nizkimi obrestnimi merami in negotovost glede gospodarskih obetov vplivata na možnosti za leto 2021. Nizke obrestne mere bi morale še naprej podpirati gospodarsko aktivnost, vendar bodo povzročile tudi dodaten pritisk na neto obrestne marže, zlasti po pričakovanem čiščenju bilanc stanja. To bi bilo mogoče izravnati z novimi posojili, večjimi pristojbinami za digitalne storitve, upravljanjem premoženja in bančnimi zavarovanji ter pobudami za znižanje stroškov. Oslabitve bi se lahko zaradi močnejših bilanc stanja normalizirale, vendar je to odvisno od uspešnosti prizadevanj za zmanjšanje nedonosnih posojil.

Kapitalski položaj bančnega sistema kot celote je na splošno ustrezen, vendar se še naprej srečuje s težavami zaradi nizke dobičkonosnosti in slabe kakovosti sredstev, medtem ko se vzajemna povezava med državo in bankami krepi. Povprečna količnika navadnega lastniškega temeljnega kapitala in celotnega kapitala bank na konsolidirani osnovi sta konec septembra 2020 znašala 14,6 % oziroma 16,3 % tveganju prilagojene aktive. Čeprav banke izvajajo vrsto ukrepov za povečanje kapitala, da bi pokrile stroške prihodnjih listinjenj nedonosnih posojil in postopno opuščanje prehodnih bonitetnih ureditev, lahko šibke stopnje dobičkonosnosti predstavljajo izziv za kapitalski položaj bank v prihodnje. Poleg tega lahko to privede do povečanja že tako velikega deleža odloženih davčnih odbitkov v kapitalu bank (59 % navadnega lastniškega temeljnega kapitala konec leta 2020). Velik delež odloženih davčnih odbitkov, dejstvo, da imajo banke v lasti vse več domačih državnih obveznic, lastniški deleži države v tem sektorju in državna poroštva v okviru sheme Hercules kažejo na večjo povezavo med državo in bankami, ki jo bo treba v prihodnje natančno spremljati. Pozitivno je, da je bilo prvo povečanje osnovnega kapitala sistemske banke po letu 2015 uspešno zaključeno aprila 2021, v okviru katerega je bilo zbranih 1,38 milijarde EUR. Srednjeročno bodo morale tako kot vse banke v EU tudi grške banke v

skladu z bančnim regulativnim okvirom EU v naslednjih letih izdati znatne zneske dolga, za katerega se lahko uporabi reševanje s sredstvi upnikov, da bodo izpolnile minimalne zahteve glede kapitala in kvalificiranih obveznosti (MREL), kar bi lahko povzročilo pritisk na njihove stroške dolgoročnega nezavarovanega financiranja.

Podaljšanje sheme Hercules naj bi v letu 2021 omogočilo hitrejše zmanjšanje nedonosnih posojil, predvsem z neorganskimi ukrepi ([12]), ki temeljijo na veliki uspešnosti v predhodnem letu. Prodaja in listinjenje portfeljev nedonosnih posojil v okviru sheme Hercules sta bila glavni razlog za znatno zmanjšanje deleža nedonosnih posojil za 21,1 milijarde EUR v letu 2020, po zelo uspešnem četrtem četrtletju pa sta samostojno dosegla 47,5 milijarde EUR. Posledično se je delež nedonosnih posojil bistveno zmanjšal, in sicer na 30,2 % ([13]), kar pa je še vedno najvišja raven v euroobmočju. K stalnemu izboljševanju v letu 2020 kljub pandemiji in posledičnemu upadu števila posojil, ki so okrevala, so prispevale zgodovinsko nizke stopnje neplačil zaradi veljavnih moratorijev in vzpostavljenih ukrepov državne podpore. Nedavno podaljšanje sheme Hercules za zaščito sredstev za dodatnih 18 mesecev naj bi skupaj z dodatnimi 12 milijardami EUR, s čimer se skupna sredstva sheme za državna poroštva zvišujejo na 24 milijard EUR, grškim bankam omogočilo nadaljnje izvajanje strategij za zmanjšanje nedonosnih posojil, da bi v letu 2022 dosegle enomestni količnik nedonosnih posojil ([14]). Uspeh teh ambicioznih načrtov za zmanjšanje je odvisen od številnih dejavnikov, kot so obseg novih nedonosnih posojil, prihodnja gospodarska rast in splošne tržne razmere. Grški organi ocenjujejo, ali je potrebna dodatna sprememba ustrezne izvedbene zakonodaje sheme Hercules, da bi se upošteval škodljiv vpliv pandemije na izterjave ([15]). Komisija je ukrep odobrila kot ukrep, ki ne vključuje državne pomoči.

Prvi znaki plačilne discipline po izteku moratorija kažejo, da bo negativni učinek na kakovost sredstev morda na splošno skladen s prvotnimi pričakovanji bank, vendar negativna tveganja ostajajo. Večina moratorijev se je iztekla konec leta 2020, vendar obstajajo nekatere omejene izjeme zlasti v zvezi s sektorjem gostinstva in hotelirstva. Začetni rezultati iz prvih dveh mesecev leta 2021 kažejo, da število morebitnih neplačil morda ne bo preseglo prvotne ocene, vključene v poslovne načrte bank, ali spodnjega dela sedanjih projekcij grške centralne banke. Nemoten prehod na običajni vzorec plačil za posojilojemalce podpira tudi (a) shema začasnega subvencioniranja obročnega odplačevanja, ki so jo grški organi vzpostavili za dolžnike, ki jih je prizadel koronavirus in imajo posojila, zavarovana s primarnim prebivališčem (shema Gefyra), ter (b) vrsta okrepljenih produktov, ki jih banke ponujajo kreditno sposobnim strankam, ki se srečujejo z začasnimi težavami. Pred kratkim je bila sprejeta tudi shema, podobna shemi Gefyra, namenjena poslovnim posojilom za mala in srednja podjetja ter strokovnjake, ki bo prispevala k ublažitvi morebitnega učinka izrazitega naglega padca zaradi izteka moratorija. Vendar pa negativna tveganja ostajajo, saj se lahko

([12]) Neorganski ukrepi se nanašajo na prodajo in listinjenje nedonosnih posojil. Organski ukrepi se nanašajo na notranje prestrukturiranje ali unovčenje zavarovanja nedonosnih posojil.

([13]) Vir: grška centralna banka.

([14]) V okviru prvotne sheme Hercules so bile sklenjene tri transakcije, ki vključujejo skupaj 17,6 milijarde EUR nedonosnih posojil in bodo zaključene v prvi polovici leta 2021, še ena pa bo blizu zaključku za posojilni portfelj v višini 6 milijard EUR. Poleg tega so bile napovedane dodatne štiri transakcije, ki ustrezajo listinjenjem v vrednosti 16,3 milijarde EUR in naj bi bile sklenjene med četrtim četrtletjem leta 2021 in drugim četrtletjem leta 2022, ob upoštevanju nedavnega podaljšanja.

([15]) Začasna ustavitev izvršilnih ukrepov med pandemijo je vplivala na zmožnost serviserjev, da izterjajo kredite. Grški organi ocenjujejo, ali bi bilo mogoče zagotoviti nekaj prožnosti, saj zakonodajni okvir predvideva ukrepe, če izterjave ne dosegajo napovedi iz poslovnih načrtov.

del negativnega učinka na kakovost sredstev prelije v drugo polovico leta 2021 ali na začetek leta 2022, zlasti po ukinitvi različnih programov državne podpore. To bi lahko pomenilo večje potrebe po oblikovanju rezervacij, kot so bile knjižene doslej, da bi se v celoti zajel dejanski učinek pandemije na portfelj posojil. Poleg tega snovni tok novih nedonosnih posojil v katerem koli scenariju še vedno kaže na potrebo po izboljšanju notranje zmogljivosti bank za uspešna dolgoročna prestrukturiranja posojil, da bi se izpolnili ambiciozni cilji zmanjšanja nedonosnih posojil.

Grška razvojna banka še naprej podpira kreditiranje, ne samo z ukrepi, povezanimi s pandemijo, temveč tudi z novimi pobudami, načrtovanimi za leto 2021. Poroštvenemu skladu za podjetja zaradi COVID-19 je do konca marca uspelo zagotoviti 5,4 milijarde EUR posojil, v okviru novega razpisa za mala podjetja in strokovnjake pa naj bi bilo na voljo še za dodatnih 0,4 milijarde EUR novih posojil. V okviru sheme subvencioniranja obresti (TEPIX-II) je bilo do konca marca odobrenih za skoraj 2,6 milijarde EUR posojil. Poleg tega potekajo razprave o izvajanju dodatnih shem med letom, ki bodo namenjene predvsem malim in srednjim podjetjem. Zaradi pozitivnega učinka teh podpornih programov so se okrepila neto posojila nefinančnim družbam, ki so še naprej beležile rekordne 12-mesečne stopnje rasti, ki so februarja 2021 dosegle 10,3 %, pri čemer so imela velika podjetja višje stopnje kot mala in srednja podjetja. Vendar lahko prihodnja postopna odprava ukrepov državne podpore vpliva na sposobnost bank, da takšne ravni rasti posojil ohranijo tudi v prihodnosti. Stroški posojil nefinančnim družbam so ostali na stabilnih, zgodovinsko nizkih ravneh, kar zadeva velika podjetja, medtem ko so bila pri manjših podjetjih opažena manjša zvišanja, kar je posledica povečanega kreditnega tveganja. Neto kreditiranje gospodinjstev še naprej kaže stabilno negativno 12-mesečno stopnjo rasti (–2,5 % februarja 2021), kljub znižanju posojilnih obrestnih mer bank za to vrsto kreditiranja.

Grški sklad za finančno stabilnost je zaključil tretjo oceno korporativnega upravljanja uprav štirih sistemskih bank. Temu bo sledil seznam priporočil bankam. Hkrati pa nedavno sprejeta sprememba zakonodaje, ki ga ureja, skladu omogoča, da kot zasebni vlagatelj sodeluje pri prihodnjih povečanjih delniškega kapitala bank, v katerih ima lastniški delež, začenši z nedavno zaključenim povečanjem delniškega kapitala ene od sistemskih bank. Drugi ključni vidiki, vključno z življenjsko dobo sklada ter njegovim upravljanjem in posebnimi pravicami, strategijo odprodaje sredstev in merili za članstvo v upravnem odboru za banke, naj bi bili obravnavani skupaj do oktobra 2021.